

Analiza uspješnosti poslovanja na primjeru OTP Banka d.d.

Matas, Dario

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:972128>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-17**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

**ANALIZA USPJEŠNOSTI POSLOVANJA NA PRIMJERU OTP
BANKA d.d.**

Mentorica:

Prof. dr. sc. Dragana Grubišić

Student:

Dario Matas

Split, rujan 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, DARIO MATAS _____
(ime i prezime)

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je navedeni rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu, što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio navedenog rada nije napisan na nedozvoljeni način te da nijedan dio rada ne krši autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Split, 22.5.2023 godine

Vlastoručni potpis: D. Matas

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. POSLOVANJE BANAKA I POKAZATELJI USPJEŠNOSTI POSLOVANJA	3
2.1 Povijest banaka	3
2.1.1. Vrste bankarskih poslova	5
2.1.2. Aktivni bankarski poslovi	7
2.1.3 Pasivni bankarski poslovi	9
2.1.4. Neutralni bankarski poslovi	10
2.1.5 Vlastiti poslovi banke	10
2.2. Pokazatelji uspješnosti poslovanja	11
2.2.1. Pokazatelji profitabilnosti	14
2.2.2. Pokazatelji kapitala	16
2.2.3. Tržišni pokazatelji kapitala	18
2.2.4. Pokazatelji likvidnosti	20
2.2.5. Pokazatelji zaduženosti	21
2.2.6. Pokazatelji ekonomičnosti	22
3. POKAZATELJI USPJEŠNOSTI POSLOVANJA NA PRIMJERU OTP BANKE d.d.	23
3.1. Poslovanje u doba pandemije	23
3.2. Bilanca i pokazatelji uspješnosti OTP banke d.d.	24
4. ZAKLJUČAK	29
LITERATURA	30
POPIS TABLICA	31
SAŽETAK	32
SUMMARY	33

1. UVOD

Banke predstavljaju ustanove, odnosno institucije u posredništvu novca. Posredništvo novca odvija se između same banke i bančinog klijenta (fizičke ili pravne osobe), u vidu davanja kredita. Poslovanje banaka može se definirati kroz pojam bankarstva koji predstavlja ekonomsku znanost o bankama i njihovom poslovanju. Banke kao institucije, imaju utjecaj na cjelokupnu ekonomiju i gospodarstvo, doprinose njihovom razvitku i kroz razne načine su povezane sa ostalim gospodarskim subjektima.

Sustavi banaka predstavljeni su kao jedni od najbolje uređenih sustava u cjelokupnom gospodarstvu i ekonomiji. Njihovi sustavi imaju specifični način funkcioniranja, jer se bave financijama klijenata. Bankarstvo kao pojam povezano je sa stalnim rizicima u poslovanju, sustavno poslovanje s klijentima nastoji potaknuti banke na dovođenje rizika na najmanju stopu.¹ Navedeno sustavno poslovanje s klijentima također zahtjeva od banaka visoku razinu sigurnosti i povjerljivosti informacija kada su u pitanju podatci o klijentima (njihovim računima i osobnim podacima). Zadatak države je održavati red u nacionalnoj privredi. Kako bi se lakše obuhvatila razina kontrole osnovana je Središnja banka za nadgledavanje rada banaka.

Ovaj završni rad prikazati će poslovanje banaka, pokazatelje uspješnosti te na konkretnom primjeru prikazati će se uspješnost OTP Banke i je li i kako pandemija utjecala na uspješnost poslovanja. Ciljevi ovog rada mogu se prikazati kao teorijski i empirijski. Teorijski ciljevi su: prikazati utjecaj banaka na globalnu ekonomiju, ustanoviti u kojoj mjeri je COVID kriza utjecala na poslovanje banki, povezano i sa poslovanjem OTP banke, te teorijski prikazati financijske pokazatelje. Empirijski ciljevi: uz pomoć javno dostupnog financijskog izvješća OTP banke i kvantitativnih podataka prikazati utjecaj COVID-a na poslovanje OTP banke. U istraživanju će se koristiti i znanstvene metode, kao što su: metoda klasifikacije, metoda deskripcije, metoda komparacije, metoda apstrakcije, induktivna i deduktivna metoda, te matematičko-statistička metoda. Rad će obuhvatiti organizirano prikupljanje, analiziranje i grupiranje podataka, a glavni zadatak je pojasniti dobivene brojke, te ih prezentirati.

Sekundarni izvor podataka biti će osnova za prikupljanje podataka. Sekundarni podaci su podaci koji je prikupio već netko drugi. Prilikom korištenja sekundarnih podataka potrebno ih je prikupiti, analizirati pa tek onda prikazati u radu koji netko piše.

¹ Domac, L.J., Kaleb-Kovačević, A., Mileta, V. (2008.), *Novčarstvo*, 4. Izdanje, Školska knjiga, Zagreb, str. 115. – 116.

Također uz spomenute metode, te sekundarne izvore podataka, kao izvor informacija za pisanje ovog završnog rada koristiti će se i literatura domaćih i stranih autora, portal OTP banke d.d. i internetски članci.

Završni rad sastoji se od 4 glavna poglavlja, a to su: uvod, poslovanje banaka i pokazatelji uspješnosti, uspješnost poslovanja OTP banke d.d. i zaključak.

Uvod prikazuje osnovne informacije o banci, te osnovne podatke o završnom radu (metode istraživanja, način prikupljanja podataka, cilj istraživanja, temu istraživanja, probleme istraživanja).

U drugom poglavlju rada prikazat će se poslovanje banaka i pokazatelji uspješnosti, gdje će se teorijski objasniti te pobliže opisati način kako posluju banke i teorijski će se prikazati svi pokazatelji uspješnosti poslovanja.

U trećem djelu rada prikazati će se uspješnost poslovanja banke na primjeru konkretnih brojeva (iznosa) dobivenih iz javno dostupnog financijskog izvještaja OTP banke.

U posljednjem djelu rada (zaključku) prikazati će se zaključak. Uz to biti će prikazana literatura i popis slika i tablica.

2. POSLOVANJE BANAKA I POKAZATELJI USPJEŠNOSTI POSLOVANJA

Banke su institucije koje služe kao posrednik u prometu i trgovini s novcem. U današnje vrijeme sve više banaka odlučuje se na poslovanje izvan granica svoje matične države, odnosno međunarodno poslovanje. Takve banke nazivaju se i međunarodne banke, a neke od najpoznatijih međunarodnih banaka su: Grupa svjetske banke, Inter američka banka, Europska banka za obnovu i razvoj, IFC, ICSID.²

Već ranije spomenuto je kako bez banaka ne bi bilo moguće funkcioniranje i razvitak gospodarstva. Naravno poslovanje banaka je drugačije u svakoj državi, odnosno svaka država na zasebni način kontrolira i organizira rad banaka. Njihovo poslovanje ovisi o pravnim propisima, zakonima, tržištu, te ekonomskoj funkciji države. Unatoč različitostima poslovanja banaka u različitim državama, definicija glavne djelatnosti banke, odnosno definicija same banke je jasna, a ona glasi: Banke su institucije koje se bave kreditnim poslovanjem i obavljaju razne novčarske poslove za svoje komitente.³

U današnjem svijetu, banke se više ne moraju definirati kao financijske institucije, već samo kao institucije – njihovo poslovanje nije više ograničeno samo na financijsko poslovanje. Danas, se banke sve više bave uvođenjem novih proizvoda i pružanjem različitih usluga koji izlaze van klasičnih okvira poslovanja banaka.⁴

Banke, kao novčane institucije, obavljaju različite novčarske činidbe, pri čemu njihova uloga može biti različita. Banke primaju uloge, oročavaju sredstva, odobravaju kredite, posreduju pri plaćanju i bave se još mnogobrojnim poslovima.⁵

2.1 Povijest banaka

Prve pojave prometa novcem sličnom bankama, bile su još u doba Babilona prije 3000 godina, gdje su se ljudima davali zajmovi, a ljudi su vraćali te zajmove. Nadalje u antičkoj Grčkoj i Rimu postojale su osobe koje su se nazivali bankari (talijanski „banchieri“, grčki „τράπεζα“, što znači mjenjači, odnosno trapeziti).

Oni su ljudima pozajmljivali novac u vidu zajma, za osiguranje, tj. garanciju kako će novac biti sigurno vraćen. Ljudima su uzimali neke vrijedne stvari, kako bi oni u slučaju kašnjenja ili prevare te vrijedne stvari mogli unovčiti u vrijednosti danog zajma. Prve banke kao institucije koje podsjećaju na današnje

² Domac, Lj., Kaleb-Kovačević, A., Mileta, V. (2008), *Novčarstvo*, 4. Izdanje, Školska knjiga, Zagreb, str. 115. – 116.

³ Mrnjavac, Ž., Burnać, P., Kordić, L., Šimundić, B., Šandrk, Lj. (2009.), *Gospodarstvo*, Alka Script, Zagreb, str. 128.

⁴ Gregurek, M., Vidaković, N. (2011.), *Bankarsko poslovanje*, RriF, Zagreb, str. 10.

⁵ Domac, Lj., Kaleb-Kovačević, A., Mileta, V. (2008.), op. cit., str. 120.

banke osnovane su u Italiji u 14. stoljeću. Njih su osnovali trgovci u vidu Društva za čuvanje depozita. Prva banka zvala se „Casa di san Giorgio“, nalazila se u Genovi, a osnovana je 1407. godine.

Zadužnice, ključni alat za korporativne transakcije i osobno financiranje, izvorno je koristila talijanska banka Banco del Giro, koja je također bila pionir u žiro transakcijama. Banke su kasnije počele nastajati diljem srednje Europe. Godine 1609. prvi je put u povijesti uveden novac na ime - u vlasništvu nizozemske banke "Wisselbank". Ljudi su mogli raspolagati svojim novcem koji su tamo ostavljali u obliku štednje ili izvlačiti nove svote novca uz naknade, odnosno današnje kamate, iz sefova koji su se tada koristili.

Takozvana bankarska industrija prvi put se pojavila u Europi početkom 1700-ih. Godine 1694. u Engleskoj je osnovana "Bank of England". Bila je to jedna od najvećih i najpoznatijih banaka u svijetu u to vrijeme. Imala je mnogo klijentele i poslovala je na poseban način. John Houblon, koji je bio prvi guverner banke, prikazan je na novčanici od 50 funti izdanoj 1994. Banka Engleske izdržala je do danas; sada je poznata kao Centralna banka Velike Britanije. Bank of England je kroz svoju povijest služila kao primjer cijeloj Europi.

John Law, poznati škotski ekonomist, osnovao je "Banque Capitale" u Parizu početkom 18. stoljeća. Bila je središnja banka Francuske. Za nastanak ove banke značajan je bio dizajn papirnatog novca Johna Lawa. Papirnati novac prvi put se pojavio u francuskoj "Banque Capitale" 1716. godine, a ubrzo nakon toga pojavio se i u Londonu, Genovi, Veneciji i Amsterdamu. Iako teoretski solidna, ova francuska banka imala je značajnih operativnih problema. Na primjer, zbog značajnih državnih obveza (Kralj Luj 15), već su 1720. bili prisiljeni zatvoriti svoja vrata. Kralj Luj XV naredio je zatvaranje banke jer nije donosila profit.⁶

U Hrvatskoj počeci bankarskog poslovanja datiraju još od 1671. godine kada je osnovan Založni zavod u Dubrovniku. Ovaj zavod je začetak današnjih modernih institucija. Ljudi su u tom zavodu ostavljali svoj novac i svoje dragocjene stvari, te za takve usluge plaćali određenu svotu novca, pa je na taj način zavod bilježio zaradu.

Tokom 18. stoljeća na području Dalmacije osnovano je još nekoliko sličnih zavoda, ali niti jedan od njih nije zabilježio značajniji prihod, te nisu postojali duže od jedne godine. U 19. stoljeću, točnije 1846. osnovana je prva modernija i značajnija banka u Hrvatskoj (tadašnjoj Jugoslaviji), a to je „Prva hrvatska

⁶ Gregurek, M., Vidaković, N. (2011), Bankarsko poslovanje, RRI, Zagreb

štedionica“. Nakon toga uslijedilo je i osnivanje novih banaka diljem Hrvatske, a najpoznatije bile su „Hrvatska eskomptna banka“ i „Zemljišno-vjeresijski zavod Kraljevine Dalmacije“.

2.1.1. Vrste bankarskih poslova

U tablici 1 prikazat će se bilanca bankarskih institucija. Prikazati će se aktiva i pasiva kroz 11 skupina. Prema podijeli u navedenoj tablici, bankarski poslovi po bilančno – analitičkom obilježju, pasivni poslovi svrstani su u skupine I., II., IV. i VI., dok su aktivni bankarski poslovi u skupinama III., V. i VII, a neutralni poslovi banke se nalaze u skupinama VII. i IX. Vlastiti poslovi banke su u tablici u skupinama X. i XI.⁷

Prema navodima iz tablice i objašnjenja autora, može se vidjeti kako se bankarski poslovi dijele u 4 osnovne skupine a to su: aktivni bankarski poslovi, pasivni bankarski poslovi, neutralni bankarski poslovi, te vlastiti bankarski poslovi.

⁷ Kujavić, B. (1988.), op. cit., str.

Tablica 1.

Prikaz poslova u bilancama bankarskih institucija

AKTIVA	PASIVA
<p>III. skupina</p> <p>Kratkoročni krediti s rokom vraćanja do godine dana (kreditni po tekućem računu, kontokorentni krediti, akceptni krediti, ekskontni krediti, lombardni krediti, avalni krediti, post krediti, namjenski krediti, krediti iz primarne emisije, potrošački krediti itd.)</p>	<p>I. skupina</p> <p>Emisija novčanica i kovanog novca</p>
<p>V. skupina</p> <p>Srednjoročni krediti s rokom vraćanja od jedne do pet godina (investicijski krediti za trajna obrtna sredstva, potrošački krediti, krediti za plasman opreme i brodova, financijski krediti, krediti za proizvodnu kooperaciju, krediti za adaptacije stambenih objekata, krediti za proizvodnju stanova za tržište, sanacijski krediti itd.)</p>	<p>II. skupina</p> <p>-Mobilizacija i držanje svih vrsta a vista depozita i depozita do godine dana (depoziti na žiro i tekućim računima, štedni ulozi, primljeni akreditivi)</p> <p>-Udružena kratkoročna sredstva</p> <p>-Krediti uzeti od drugih domaćih i inozemnih banaka</p> <p>-Emisija blagajničkih zapisa i drugih kratkoročnih vrijednosnih papira itd.</p>
<p>VII. skupina</p> <p>Dugoročni krediti s rokom vraćanja preko 5 godina (investicijski krediti za trajna obrtna sredstva, investicijski krediti za ulaganja u osnovna sredstva, krediti za izvođenje investicijskih radova u inozemstvu, kreditne linije, stambeni krediti, krediti za komunalnu izgradnju, sanacijski krediti itd.)</p>	<p>IV. skupina</p> <p>-Mobilizacija i držanje svih vrsta depozita s rokom od jedne do pet godina (oročeni i ograničeni depoziti)</p> <p>-Udružena sredstva s rokom od jedne do pet godina</p> <p>-Krediti uzeti od drugih banaka s rokom vraćanja od jedne do pet godina (financijski krediti, posebni krediti)</p> <p>-Emisija srednjoročnih vrijednosnih papira (akcija, štednih pisama, certifikata) itd.</p>
<p>IX. skupina</p> <p>-Plasmani udruženih sredstava iz komisionog odnosa</p> <p>-Posredovanje u domaćem i međunarodnom platnom prometu</p>	<p>VI. skupina</p> <p>-Udružena dugoročna sredstva s rokom dužim od 5 godina</p> <p>-Formiranje fondova banke</p> <p>-Mobilizacija oročenih i ograničenih depozita s</p>

<ul style="list-style-type: none"> -Plasmani sredstava u ime i za račun drugih -Davanje jamstava (avala i garancija) -Emisija i amortizacija vrijednosnih papira u ime i za račun drugih -Čuvanje i upravljanje vrijednostima -Kontrolno-upravni poslovi -Administrativno-planski poslovi 	<p>rokom dužim od pet godina</p> <ul style="list-style-type: none"> -Emisija dugoročnih vrijednosnih papira (akcija, dionica, obveznica, certifikata) -Krediti uzeti od drugih banaka s rokom vraćanja preko 5 godina itd.
<p>XI. skupina</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kupovanje tuđih vrijednosnih papira za vlastiti račun -Kupovanje nekretnina za vlastiti račun 	<p>VIII. skupina</p> <ul style="list-style-type: none"> -Primanje udruženih sredstava u komisioni odnos -Primanje naloga za posredovanje u domaćem i međunarodnom platnom prometu -Primanje sredstava za plasman u komisionom odnosu -emisija i amortizacija vrijednosnih papira u ime i za račun drugih -Depo poslovi -Primanje na čuvanje i upravljanje vrijednosti -Kontrolno-upravni poslovi -Administrativno-planski poslovi <hr/> <p>X. skupina</p> <ul style="list-style-type: none"> -Vlastite emisije vrijednosnih papira

Izvor: Kujavić, B. (1988.), . cit., str. 81. – 82.

2.1.2. Aktivni bankarski poslovi

Aktivni bankarski poslovi su poslovi pri kojima banka ima ulogu vjerovnika. To su poslovi u kojima banke korisnicima odobravaju kredite za različite namjene obračunavajući aktivne kamate. Aktivni bankarski poslovi se mogu podijeliti na kratkoročne (lombardni, diskontni, eskontni, kontokorentni i sl.) i dugoročne (hipotekarni, građevinski, industrijski i sl.)⁸

Aktivni poslove banke mogu se opisati kao svi poslovi koji će pozitivno utjecati na aktivu neke banke, odnosno to su poslovi koji imaju svrhu banci ostvariti poslovne prihode.

⁸ Domac, LJ., Kaleb-Kovačević, A., Mileta, V. (2008.), op. cit., str. 120.

Banka uz pomoć svojih aktivnih poslova nastoji plasirati sredstva, a njeni plasmani nisu ograničeni isključivo na kredite, ali ipak krediti su najčešći oblici plasmana.

Najpoznatiji aktivni poslovi banke su: krediti (kredit po tekućem računu, kratkoročni, dugoročni, lombardni, eskontni, hipotekarni) te kupnja obveznica i dionica. Kredit predstavlja temeljnu uslugu koju banka obavlja i samim tim zauzima najveću stavku aktive. Krediti su jedan od načina za plasiranje sredstava, dok uz ostale instrumente banka može plasirati i obveznice. Prilikom kupnje navedene obveznice banka plasira svoja sredstva klijentima.

Krediti se dijele prema više vrsta/skupina. Dije se prema valuti, prema vrsti kredita, vrsti kamatne stope, prema roku na koji su podignuti, te se mogu podijeliti prema skupini kojoj su usmjereni. Kredit može biti podignut u domaćoj ili stranoj valuti. Kamatna stopa može biti fiksna (stalna, ne mijenja se) ili varijabilna (promjenjiva). Prema roku krediti se dijele na kratkoročne, srednjoročne i dugoročne, dok se prema skupini kojoj su usmjereni dijele na: kredite za fizičke osobe i kredite za pravne osobe. Prema vrsti kredita mogu biti (kredit po tekućem računu, kratkoročni, dugoročni, lombardni, eskontni, hipotekarni).

Krediti po tekućem računu (prekoračenje) služe kako bi pravne i fizičke osobe mogle obaviti kupnju koja je iznad njihovih trenutnih mogućnosti. Banka se u ovom slučaju naplaćuje kamatnom stopom. Kratkoročni krediti su krediti kojima je rok za vraćanje iznosa manji od jedne godine, dok su dugoročni krediti pak oni kojima je rok duži od jedne godine, otplaćuju se u mjesečnim anuitetima. Hipotekarni krediti su oni krediti koji su osigurani nekretninom. Ukoliko klijent ne izvršava svoje obveze prema banci, banka je u pravnoj mogućnosti izvršiti zapljenu nekretnine. Lombardni krediti su oni koji za osiguranje kredita primaju pokretnine, nakit, zlato i svakodnevne stvari. Eskontni krediti su krediti gdje banka kupuje potraživanja klijenata prije njihovog roka dospijea, te onda odbija kamate za vrijeme koje je prošlo između dana kupnje i dana dospijea. Eskontirati se mogu blagajnički zapisi, obveznice i mjenice.

Kako je već navedeno krediti po ročnosti dijele se u osnovne skupine kratkoročni, srednjoročni i dugoročni. Kratkoročno kreditiranje smatra se kreditiranje čiji je rok kraći od jedne godine, dok se takvi krediti dijele na: kontokorentne, akceptne, lombardne, rambusne i avalne⁹

Srednjoročni krediti su krediti koji imaju rok vraćanja između jedne i pet godina. Ovakav tip kredita se najčešće koristi kao element operativnog poslovanja poduzeća, a zahtijevaju kompleksnije

⁹ Ibid., str. 175.

instrumente osiguranja. Danas postoje različite vrste srednjoročnih kredita, ali se svi oni mogu podijeliti u dvije glavne skupine, a to su namjenski i nenamjenski.¹⁰

Dugoročnim kreditima smatraju se oni plasmani koji su odobreni na rok dulji od pet godina. Zbog velikog rizika za vraćanje ovog kredita banka mora od klijenta dobiti određene instrumente osiguranja, koji će garantirati da će klijent vratiti kredit, ili može doći do zapljene imovine klijenta. Dugoročni plasmani mogu se kontrolirati putem kamatnih stopa i pojačanim instrumentima osiguranja. Mogu se podijeliti na hipotekarne, stambene i investicijske kredite.¹¹

2.1.3 Pasivni bankarski poslovi

Pasivni bankarski poslovi su depozitni poslovi i svi ostali poslovi koji uključuju pribavljanje novčanih sredstava. Karakteristika bankarskih poslova je u ta da banka plaća određenu naknadu (pasivnu kamatu) vjerovniku.¹²

Kod pasivnih bankarskih poslova banka se smatra kao dužnik prema svojim komitentima, odnosno banke su dužne obaviti dogovorenu transakciju prema nalogu komitenta, te se obračunava pasivna kamatna stopa.¹³

Pasivni poslovi banke dijele se na kratkoročne i dugoročne. Kratkoročni pasivni poslovi banke su: depozitni poslovi i novčani poslovi. Novčani poslovi su pasivni bankarski poslovi koji se sastoje od izdavanja novčanica koje glase na donositelja i zaokružene su na okrugli iznos, nemaju ugovoreni rok vraćanja i banka na njih ne plaća kamate.

Depozitni poslovi mogu se podijeliti u 3 osnovne skupine. Te skupine su:

- a) Ulog na štednju – ukoliko klijent ulaže novac u štednju ili ga podiže iz štednje, banka bilježi taj promet novca u štednu knjižicu, te sama banka plaća kamate.
- b) Ulog u blagajnički zapis – za uloženi novac klijent dobiva blagajnički zapis koji je dogovoren na određeni rok te okrugli iznos (završava s nulom). Blagajnički zapis moguće je kupiti jednom uplatom a isplatiti ga samo jednom isplatom, također banka na njih plaća kamate.
- c) Ulog na tekući račun – ulaganje novca, te njegovo podizanje bilježi se na račun klijenta, koji ne dobiva štednu knjižicu, već svaki mjesec klijent dobije izvadak tekućeg računa.

Dugoročni pasivni poslovi banke sastavljeni su od uloga fonda države, zadruge, društvenih organizacija, sudskih depozita, premijskih rezervi osiguranja, uloga koji nije namijenjen za potrošnju u

¹⁰ Gregurek, M., Vidaković, N. (2011.), op. cit., str. 177.

¹¹ Ibid., str. 178.

¹² Ibid., str. 20.

¹³ Domac, L.J., Kaleb-Kovačević, A., Mileta, V. (2008.), op. cit., str. 123.

tekućoj godini. Za uloge na duge rokove (iznad 5 godina), banke ulagaču izdaju obveznicu da će on vlasniku (osobi na koju on prenese pravo), u određenom roku isplatiti sav uloženi novac.

2.1.4. Neutralni bankarski poslovi

Neutralni bankarski poslovi obuhvaćaju brojne poslove koje obavlja jedna banka, a tu spadaju svi poslovi vezani za platni promet, komisijski poslovi, mjenjački poslovi, te mandatni poslovi. Neutralni bankarski poslovi spadaju u uslužne poslove banke. Te usluge donose bankama prihode putem tečajnih razlika, te prihode od naplaćenih prihoda i transakcija. U neutralne poslove banke ubrajaju se posredovanje u platnom prometu, čuvanje vrijednosti i upravljanje vrijednostima, kupovanje i prodavanje vrijednosnih papira, deviza i valuta, preuzimanje jamstva posredovanje kod izdavanja vrijednosnih papira, otvaranje akreditiva i izdavanje kreditnih pisama.

Zasigurno najpoznatiji neutralni bankarski posao je platni promet. Putem platnog prometa odvija se protok novca među računima. Klijenti na svojim računima u banci drže određene svote novca. Zaradu od platnog prometa banka ima putem provizija. U užem smislu, platni promet obuhvaća sva plaćanja koja poduzetnici i stanovništvo obavljaju posredovanjem banke. Platni promet se može obavljati unutar i izvan zemlje, a također, može biti gotovinski ili bezgotovinski.¹⁴ Platni promet uvelike utječe na svjetsku ekonomiju te gospodarstvo i nastoji razvijati moderne usluge plaćanja. U današnje vrijeme sve je popularnije i Internet bankarstvo.

Uz navedeni platni promet bitno je i spomenuti i druge nabrojane neutralne poslove banke.

Poslovi čuvanja vrijednosnica – banke upravljaju vrijednosnicama odnosno čuvaju ih, te za takve usluge klijentima obračunavaju dogovorenu naknadu. Ova vrsta poslova naziva se još i depo posao, a vrste depo poslova su otvoreni, zatvoreni i „safe“ depo poslovi.

Banka se također kako je već spomenuto bavi i kupovanjem i prodavanjem vrijednosnih papira, deviza i valuta, te na taj način također ostvaruje profit. Mjenjački poslovi su poslovi banke koji mijenjaju novac iz jedne valute u drugu te za taj obavljeni posao uzima određenu proviziju. Mjenjački promet također banci donosi velike prihode, ali se ne smatra kao glavni neutralni posao banke, već se to smatra ranije navedeni platni promet.

2.1.5 Vlastiti poslovi banke

Uz navedene grupe poslova banke (aktivni, pasivni i neutralni), postoje i vlastiti poslovi banke. Za obavljanje tih poslova banka odgovara samoj sebi, odnosno obavljaju se ti poslovi kako bi banka

¹⁴ Domac, L.J., Kaleb-Kovačević, A., Mileta, V. (2008.), op. cit., str. 124. – 125.

ostvarila poslovne prihode, naravno za svoj vlastiti račun i u svoje vlastito ime. U ovakvom slučaju banka nema ulogu dužnika, niti vjerovnika, već obnaša ulogu poduzetnika. Vlastiti poslovi obuhvaćaju poslove kao što su: osnivački poslovi, emisijski poslovi, efektni poslovi i poslovi kreiranja bankarskog novca, tj. kredita.¹⁵

Osnivačkim poslovima smatraju se oni u kojima banka, vlastitom glavnicom, sudjeluje u pokretanju proizvodnje i izgradnji gospodarstva. Emisijski poslovi su oni kada banka posluje s vrijednosnim papirima, tj. vrijednosnicama. Banka može kupiti pa prodati razne vrijednosne papire. Poslovi s efektima su oni koji obuhvaćaju sve poslove gdje banka ulaže dio svoje glavnice u vrijednosnice, kada ih kupuje u svoje ime i za svoj profit. Poslovi kreiranja bankarskog novca su oni kada banka prima novac od jednom komitenata, te taj isti novac prosljeđuje drugom komitentu.

2.2. Pokazatelji uspješnosti poslovanja

U današnjoj ekonomiji kada vlada konkurencija ne-bankovnih institucija, poput raznih osiguranja, investicijskih fondova i mirovinskih fondova, oni imaju veliki utjecaj na uspješnost poslovanja banaka.

Njihov utjecaj raste svakodnevno, te se svaka banka mora prilagoditi kako bi povećala svoju konkurentnost na tržištu. Konkurentnost i uspješnost na tržištima može se povećati putem inovacija, uvođenja novih vrsta usluga itd. U današnje se vrijeme svaka institucija osobito banka nastoji prilagoditi okruženju u kojem se nalazi. Također u doba širenja i rasta tehnologije i novih tehnika poslovanja, sve više banaka nastoji se i modernizirati uvođenjem novih načina plaćanja, upotrebom novih i bržih uređaja, te sistema za promet novcem i komunikaciju s klijentima. Uspješnost poslovanja banaka mjeri se uz pomoć financijskih pokazatelja. Zahvaljujući pokazateljima uspješnosti poslovanja moguće je ocijeniti stupanj uspješnosti poslovanja banke u cjelini i pojedinih komponenti njene bilance.¹⁶

Pomoć prilikom izračuna financijskih pokazatelja čine podaci koji se mogu dobiti iz financijskih izvješća (račun dobiti i gubitka, te bilanca stanja). Svaka banka ima javno dostupne podatke koji prikazuju njeno poslovanje u jednoj kalendarskoj godini. Ti podaci mogu se upotrijebiti u daljnjim istraživanjima, upravo iz razloga što su javno objavljeni. Naravno podaci se moraju prenositi na točan način, te se ne smiju krivotvoriti. Prilikom izračuna računovodstvenih pokazatelja, potrebno je prikupiti podatke, analizirati ih, izračunati traženo te na kraju ih i prikazati. Pretpostavlja se da velike banke ostvaruju

¹⁵ Domac, L.J., Kaleb-Kovačević, A., Mileta, V. (2008.), op. cit., str. 126.

¹⁶ Pavković, A., (2004.), *Instrumenti vrednovanja uspješnosti poslovnih banaka*, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, Zagreb, str. 180.

bolje rezultate na temelju ekonomije obujma u odnosu na male banke, koje su svoje poslovanje orijentirale na manji, lokalni geografski položaj i uži segment klijenata.¹⁷

Kod financijskih pokazatelja bankarskog poslovanja najčešće se izračunavaju, prikazuju i analiziraju računovodstveni pokazatelji, među kojima su pokazatelji likvidnosti, pokazatelji profitabilnosti i pokazatelji rentabilnosti. S obzirom da danas postoje prilagođeni poslovni modeli, a uzimajući u obzir i specifičnost poslovanja, diversificiranu ponudu proizvoda i usluga, kanale distribucije, znanje i tehnološka dostignuća.

Financijski izvještaji imaju zadatak na realan i iskren način prikazati financijsku sliku poslovnog subjekta, te njegove novčane tokove. Temelje se na računovodstvenim i knjigovodstvenim podacima, koji su pripremljeni unaprijed.

Dijelovi financijskog izvještaja su:

1. Bilanca
2. Račun dobiti i gubitka
3. Izvještaj o novčanim tokovima
4. Izvještaj o promjenama kapitala
5. Bilješke uz financijske izvještaje

Glavni elementi financijskih izvještaja dijele se na ekonomske i financijske.

Ekonomske elementi:

- Imovina
- Obveze
- Kapital (glavnica)
- Prihodi
- Izvještaj o dobiti

Financijski elementi:

- Novčani primici
- Novčani izdaci
- Novčani tokovi

Bilanca je jedan od glavnih izvora informacija unutar financijskog izvještaja, te se iz bilance izvlače bitni podaci za daljnju obradu i prikaz. Bilanca se definira kao sustavan pregled imovine, obveza i kapitala na određeni dan, odnosno prikazuje položaj poslovnog subjekta na određeni dan (najčešće zadnji dan u kalendarskoj godini). Svaka bilanca sastoji se od aktive koju čini imovina poduzeća, te pasive koju čine

¹⁷ Tuškan, Sjauš B., Zubanović, R., (2021.), *Financijski pokazatelji poslovanja velikih banaka u RH*, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, Zagreb, str. 206.

obveze i kapital. Glavna računovodstvena jednadžba za izračun bilance iznosi $\text{aktiva} = \text{pasiva}$ odnosno $\text{imovina} = \text{obveze} + \text{kapital}$.¹⁸

➤ **AKTIVA – IMOVINA**

Imovina se smatra resursom koji kontrolira subjekt kao rezultat prošlih događaja i iz kojih se očekuje priljev budućih ekonomskih koristi unutar poduzeća. Da bi neki resurs postao imovina, mora zadovoljiti određene uvjete, a to su: vjerojatnost da će ekonomske koristi stizati u poduzeće i da se imovina može iskazati novčano (u obliku promjenjivog i mjerljivog troška ili vrijednosti).

Imovina se može podijeliti u 2 grupe, a to su kratkotrajna i dugotrajna.

Kratkotrajna imovina se smatra ona za koju se očekuje da će se pretvoriti u oblik novca u razdoblju kraćem od jedne godine ili da će se potrošiti u jednom poslovnom ciklusu. Kratkotrajnu imovinu može se podijeliti u nekoliko skupina a to su: zalihe, potraživanja, financijska imovina i novac.

Dugotrajna imovina smatra se ona koja će pretvoriti sredstva u novac u razdoblju duljem od godine dana, odnosno ona koja se neće potrošiti u jednom poslovnom ciklusu. Dugotrajna imovina dijeli se na: nematerijalnu, materijalnu, financijsku i dugoročna potraživanja.

➤ **PASIVA – OBVEZE I KAPITAL**

Obveze se smatraju tuđim izvorom financiranja odnosno tuđi kapital, a definiraju se kao sadašnji dug proizašao iz prošlih događaja za čije se podmirenje očekuje odljev resursa koji utjelovljuje ekonomsku korist.¹⁹ Obveze se dijele na dugoročne i kratkoročne. Mogu se podmiriti novčanom isplatom, prijenosom neke druge imovine, pružanjem usluga, te konverzijom određene obveze u kapital. Obveze će biti priznate u bilanci ako su rezultat pouzdanog mjerenja, te ako postoji vjerojatnost odljeva resursa koji utjelovljuje ekonomsku korist radi podmirenja trenutne obveze.

Kapital je vlastiti izvor financiranja, što bi značilo da se u kapital ubrajaju sredstva uložena od strane vlasnika. Kapital se smatra trajnim izvorom financiranja, koji će poduzeću pomoći prilikom opstajanja i održivosti. Kapital se dijeli na uplaćeni i zarađeni. Uplaćeni kapital obuhvaća: upisani temeljni kapital (dionice po nominalnoj vrijednosti) i kapitalne rezerve (premije). A zarađeni kapital dijeli se na rezerve iz dobiti, revalorizacijske rezerve, zadržanu dobit i dobit tekuće godine.

¹⁸ <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=7612>

¹⁹ Narodne novine NN 79/2022: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_07_79_1149.html

U nastavku rada prikazani su financijski pokazatelji koji su izračunati na temelju financijskih izvještaja. Riječ je o slijedećim pokazateljima:²⁰

- Pokazatelj profitabilnosti
- Pokazatelj kapitala
- Pokazatelj likvidnosti
- Pokazatelj zaduženosti
- Pokazatelj ekonomičnosti

2.2.1. Pokazatelji profitabilnosti

U sljedećoj tablici prikazati će se pokazatelji profitabilnosti, kao i formule za njihov izračun. Kao najčešće korišteni pokazatelji smatraju se ROA i ROE, ali također za razne izračune upotrebljavaju se i ostali pokazatelji profitabilnosti.

Tablica 2

Pokazatelji profitabilnosti

Pokazatelji profitabilnosti	Formula za izračun
ROA	dobit nakon oporezivanja / prosječna ukupna imovina
ROE	dobit nakon oporezivanja / prosječni dionički kapital
Neto kamatna marža	(kamatni prihodi – kamatni rashodi) / prosječna ukupna imovina x 100
Mjerenje efikasnosti zaposlenika	neto dobit nakon oporezivanja/ukupan broj zaposlenih

Izvor: Žager, K., Žager, L., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, 1999.

Profitabilnost poslovanja rezultat je uspješnosti realizacije mjera poslovne politike banke.²¹ Kako bi se rezultati poslovanja mogli kvantificirati, koriste se pokazatelji profitabilnosti banke. Odluke višeg menadžmenta, koje se odnose na budućnost poslovanja banke, u velikoj mjeri ovise o poslovanju banke u prošlosti, a za takvu analizu neophodno je kvalitetno definiranje različitih pokazatelja, ujedno i pokazatelja profitabilnosti.

➤ **ROA**

ROA pokazatelj (eng. return on assets) – prikazuje sposobnosti banke da uz pomoć svoje imovine ostvari dobit u željenom razdoblju. ROA je pokazatelj profitabilnosti imovine banke. ROA-u se može izračunati ako se u odnos uzmu neto dobit (dobit nakon oporezivanja) i prosječna ukupna imovina.

Dobiveni rezultat prikazati će neto dobit kroz postotak od ukupne prosječne aktive banke. Ukoliko je omjer ROA veći od 1, to znači da je investiranje u dionice banke profitabilno. Najčešći rezultat ROA-e kod svjetskih banaka je između 1% i 2%. Ukoliko banka ima ROA pokazatelj ispod razine od 1%, smatra se da ta banka ne posluje sa profitom kojim bi trebala, odnosno da ima nisku profitabilnost. Ukoliko

²⁰ Žager, K., Žager, L., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, 1999.

²¹ Pavković, A., (2004.), op. cit., str. 180.

je ROA ispod vrijednosti 0% tada banka ima problem jer posluje u gubitku. Također postoji i primjera ukoliko je ROA veći od 2%, tada banka posluje iznimno pozitivno, odnosno s visokom profitabilnosti.

22

Glavne karakteristike ROA-e su: ROA zanemaruje utjecaj financijske poluge, uzima u obzir stupanj zaduženosti banke, ne uključuje izvan bilančne stavke u izračun, ROA je bolja mjera za utvrđivanje financijske uspješnosti poslovanja od ROE, predstavlja rezultat koliko jedan poslovni subjekt zarađuje na temelju uloženog, odnosi se na operativno upravljanje, pomaže prilikom utvrđivanja učinkovitosti.

Uz osnovni pokazatelj ROA postoji i drugi način za izračun ROA pokazatelja, a on se dobije na način da se podijele Neto marža profita i koeficijent obrtaja imovine.²³

➤ ROE

Pokazatelj ROE (engl. *return on equity*) – je stopa profitabilnosti dioničkog kapitala banke (prinos na vlasničku glavnice, profitabilnost vlasničke glavnice, profitabilnost kapitala), omjer koji pokazuje prinos dioničara banke.²⁴

ROE uzima u omjer neto dobit nakon oporezivanja zajedno sa prosječnim dioničkim kapitalom. ROE pokazatelj mjeri povrat za dionički kapital.

Ovaj pokazatelj nastoji vlasnicima banaka prikazati kolika je njihova stvarna dobit ostvarena po mjeri njihovog udjela u ukupnom kapitalu banke.

Koliko će iznositi ROE ovisi o udjelu kapitala vlasnika u banci, te također o sposobnosti menadžmenta u raspolaganju sa posjedovanim resursima. Velika prednost ovog pokazatelja je ta što je on sličan ili gotovo isti za više vrsta industrija, te je na taj način moguće lakše usporediti rezultate.

Većina banaka ima rezultat ROE između 10% i 20%, te se taj omjer smatra prihvatljivim, ukoliko ovaj navedeni pokazatelj prikaže razinu ispod 10%, tada banka ima nisku profitabilnost, a ukoliko je iznad 20% banka bilježi visoku profitabilnost.

Prednosti ROE pokazatelja su: to je direktni iznos dobiti kojeg društvo dobije od ulaganja dioničara, ne uključuje dužničku financijsku polugu, pomaže odrediti učinkovitost kapitala, veći ROE i veći ROA stvaraju veću dobit, može se odbiti putem dijeljenja poželjnih dividendi.

Ukratko, ROE je određeni iznos kojeg neko određeno društvo (u ovom primjeru banka), ostvaruje od ulaganja dioničara. ROE pokazuje učinkovitost neke banke u ulaganju i iz tog ulaganja ostvarenu

²² Fabijančić, M., (2020.), *Pokazatelji efikasnosti bankovnog sustava*, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, str. 7.

²³ Žager, K., Žager, L., *Analiza financijskih izvještaja*, Masmedia, Zagreb, 1999.

²⁴ Pavković, A., (2004.), op. cit., str. 183.

količinu profita. Kod dioničara ROE je važniji jer se ipak radi o novcu. ROA prikazuje koliko gospodarski subjekt (u ovom primjeru banka) zaradi po jednoj uloženoj jedinici imovine (npr. po uloženoj jednoj kuni). ROA daje investitoru ili dioničaru informaciju koliki učinak ostvaruje poslovni subjekt u pretvorbi uloga u neto prihod. Poduzeće s većim ROE pokazateljem sposobno je napraviti i veće količine sredstava.

➤ **NETO KAMATNA MARŽA**

Ovaj pokazatelj profitabilnosti nije korišten i poznat kao i prethodna dva navedena pokazatelja. Prikazuje kako se neto kamatna marža ostvaruje omjerom diferencijalnog kamatnog prihoda i postotka prosječne ukupne imovine. U ovaj pokazatelj ulazi cjelokupna imovina poslovnog subjekta (i ona koja donosi profit i ona koja ne donosi profit). Ovaj pokazatelj pomaže prilikom upravljanja rizičnim kamatnim stopama, što bi značilo ukoliko dođe do povećanja kamatne stope, automatski će doći i do promjene kamatnih prihoda i rashoda.²⁵ Pokazatelj ima pozitivan utjecaj na investiranje, te također pridonosi rastu i razvoju gospodarstva.

➤ **MJERENJE EFIKASNOSTI ZAPOSLENIKA**

Ovaj pokazatelj profitabilnosti prikazuje neto dobit po zaposleniku koja se dobiva kroz omjer neto dobiti nakon oporezivanja i ukupnog broja zaposlenih. Troškovi zaposlenika jedni su od glavnih troškova svake banke, ali za njih banka ne uzima kamatu, pa su to ne kamatni bankarski troškovi. Za ovaj pokazatelj može se reći kako on prikazuje produktivnost zaposlenika za uloženi novac u same zaposlenike (u vidu plaća). Ovaj pokazatelj prikazuje sposobnost banke da kontrolira ne kamatne troškove u odnosu na neto operativni prihod.²⁶

2.2.2. Pokazatelji kapitala

U sljedećoj tablici prikazati će se pokazatelji kapitala te njihove formule za izračun. U pokazatelje kapitala ubrajaju se: RAROC, RORAC, omjer kapitala i depozita, omjer kapitala i imovine, te stopa adekvatnosti kapitala.

²⁵ Pavković, A., (2004.), op. cit., str. 183.

²⁶ Pavković, A., (2004.), op. cit., str. 185.

Tablica 3.**Pokazatelji kapitala**

Pokazatelji kapitala	Formula za izračun
RAROC	$(\text{dobit} - \text{troškovi} - \text{očekivani gubitak} - \text{kapitalni dobitak}) / \text{ukupni kapital}$
RORAC	$\text{dobit} / \text{imovina ponderirana rizikom}$
omjer kapitala i depozita	$\text{ukupni dionički kapital} / \text{ukupni depozit}$
omjer kapital i imovine	$\text{ukupni dionički kapital} / \text{ukupna imovina}$
Stopa adekvatnosti kapitala	$\text{jamstveni kapital} / \text{rizikom ponderirana imovina}$

Izvor: Žager, K., Žager, L., Analiza financijskih izvještaja, Masmmedia, Zagreb, 1999.

➤ **RAROC I RORAC**

Najčešće korišteni pokazatelji kapitala su RAROC i RORAC, koji se koriste za mjerenje rizičnosti poslovnih linija i mjerenje profitabilnosti. Također pokazatelji omjer kapitala i imovine, te omjer kapitala i depozita su često korišteni, te se koriste još od početka 20. stoljeća.

Pokazatelji RAROC i RORAC računaju se uz pomoć sljedećih formula: RAROC pokazatelj odnosi se na rizik koji je prilagođen prinosu kapitala, dok RORAC se odnosi na prinos rizika prilagođen kapitalu. Glavni cilj ova 2 navedena pokazatelja je prikazati prinose iz poslovanja poslovnih linija te ih usporediti sa prinosom s alociranim kapitalom.

Informacije koje se mogu dobiti na temelju RAROC i RORAC pokazatelja koriste se za analizu trendova profitabilnosti, za poslovne odluke koje donosi menadžment, vezane za buduće alokacije sredstava i za spoznaju o aktivnostima i linijama poslovanja koje donose dobit.²⁷

➤ **OMJER KAPITALA I DEPOZITA & OMJER KAPITALA I IMOVINE**

Rezultat navedenih pokazatelja izražava se u postotcima. Mnogi analitičari i dalje koriste ove pokazatelje koji u obzir ne uzimaju rizik, a najčešće su korišteni na onim tržištima koji su u nastajanju.²⁸ Za izračun ovih pokazatelja, potrebna je bilanca poduzeća (u ovom slučaju banke), te račun dobiti i gubitka. Rezultat izračuna prikazuje se u postotcima. Svi pokazatelji mogu se izračunati ukoliko je dostupno financijsko izvješće.

➤ **ADEKVATNOST KAPITALA**

Ova mjera služi za izračun uspješnosti adekvatnosti bančinog kapitala, a najčešća metoda mjerenja adekvatnosti kapitala je: rizično ponderirani koeficijent. Minimalna adekvatnost kapitala u svijetu iznosi 8%, dok u Hrvatskoj iznosi 10%. Ovaj pokazatelj ima zadatak povećati stabilnost bančinog poslovanja, te unaprijediti sigurnost bankarskog poslovanja. Pokazatelj kapitala može biti adekvatan u situaciji kada pokriva sve rizike kojima se banka izlaže, pri tome može biti i zadovoljavajuća razina kapitala u odnosu na rizike i sposobnost Uprave da upravlja s rizicima. No, pokazatelj kapitala može

²⁷ Fabijančić, M., (2020.), op. cit., str. 16.

²⁸ Fabijančić, M., (2020.), op. cit., str. 15.

biti i nezadovoljavajući. Zapravo, koeficijent adekvatnosti kapitala može biti u propisanom omjeru, a kapitaliziranost može i dalje biti na nezadovoljavajućem nivou. Ovakvo stanje se događa kada kapital nije dovoljan za pokriće rizika, a isto je moguće riješiti promjenom strukture imovine banke ili dodatnim izvorima kapitala.²⁹

2.2.3. Tržišni pokazatelji kapitala

U sljedećoj tablici prikazati će se tržišni pokazatelji. Uz njihove nazive vidjeti će se i formule za njihov izračun.

Tablica 4.

Tržišni pokazatelji

Tržišni pokazatelji	
EPS	(neto dobit – povlaštene dionice) / broj običnih dionica
Cijena po dionici	određena na tržištima sukladno ponudi i potražnji
Dividenda po dionici	ukupne dividende / broj običnih dionica
Dividendni prinos	trenutna dividenda / trenutna tržišna cijena dionice
Odnos cijene i zarade	odnos cijene i zarade x procijenjeni EPS
Odnos isplate dividendi	dividenda po dionici / neto dobit

Izvor: Žager, K., Žager, L., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, 1999.

Tržišni pokazatelji banaka mogu se definirati kao oni koji pokazuju efikasnost ulaganja u dionice, odnosno vlasnički kapital jedne banke. Ovi pokazatelji više su knjigovodstvene prirode za razliku od pokazatelja profitabilnosti i kapitala. Ovi pokazatelji pomažu menadžerima i investitorima prilikom donošenja budućih odluka, te imaju veliki utjecaj na investicijska ulaganja na burzama. Neki od najvažnijih tržišnih pokazatelja su zarada po dionici (EPS), cijena po dionici, dividenda po dionici, dividendni prinos, odnos cijene i zarade (P/E), odnos isplate dividendi itd.³⁰

➤ **EPS**

Ovaj pokazatelj prikazuje neto dobit koju su ostvarili dioničari na kraju nekog razdoblja, te pomaže procijeniti sposobnost poslovnog subjekta da generira neto dobit dioničarima. Poduzeće ne mora raspodijeliti sav iznos dioničarima, već može neki dio sredstava i investirati kako bi potaknuli rast i razvoj tvrtke.³¹

Ovaj pokazatelj mjeri efikasnost dionica, odnosno raspoloživa sredstva koja ostaju dioničarima. Također ovaj pokazatelj pomaže prilikom ulaganja u dionice, te služi i kao pokazatelj uspješnosti djelovanja menadžmenta, određuje vrijednost banke, procjenjuje dividende, pomaže i u raspodjeli

²⁹ Pavković, A., (2004.), op. cit., str. 186.

³⁰ Pavković, A., (2004.), op. cit., str. 188.

³¹ Hrvatska edukacija (2021), *Zarada po dionici, prednosti i ograničenja*, [Internet], <dostupno na: <https://hr.education-wiki.com/9634772-earnings-per-share>>.

dividendi dioničarima. Ako se zarada po dionici razrjeđuje 3% ili više, smatra se da banka ima kompleksnu kapitalnu strukturu, pa je samim time i izračun kompliciraniji.³²

Prednosti ovog pokazatelja su : mjerenje dionica, pa dionice s većim EPS-om mogu privući i veće cijene, te prikazuje zaradu po jednoj dionici nakon otplate svih troškova (npr. kamata). Dok su ograničenja ovog pokazatelja: moguća manipulacija EPS-om, na način da smanje broj dionica otkupom vlastitih dionica i EPS ne bilježi performanse gospodarskog subjekta jer se pri izračunu izostavlja cijena dionica.³³

➤ **CIJENA PO DIONICI**

Ovaj pokazatelj predstavlja cijenu dionice koja je ostvarena na tržištu kapitala. Tekuća cijena dionice predstavlja cijenu dionice na dan obavljanja analize, a postoji još i prosječna cijena dionice koja je ostvarena u nekom razdoblju.³⁴

Cijena dionice je cijena nekog poslovnog subjekta, odnosno cijena je iznos koji je osoba spremna izdvojiti za kupnju dionice.

➤ **DIVIDENDA PO DIONICI**

Ovaj pokazatelj prikazuje veličinu novčanog toka koji dioničari dobivaju po jednoj dionici. Ovaj pokazatelj mjeri u kojoj se mjeri povećalo bogatstvo vlasnika dividende po jednoj dionici, te ukazuje na rast i razvoj banke, pozivanjem novih investitora na ulaganje u dionice. Naravno svako pozitivno i profitabilno poslovanje banke ili bilo kojeg poslovnog subjekta privući će dodatne ulagače, te potencijalne dioničare. Ovo je važan pokazatelj i iz razloga što se isplata u dividendama može protumačiti kao prihod nekog dioničara.

Povećanje dividende po dionici vremenom može investitorima dati čvrstu dozu povjerenja da uprava gospodarskog subjekta poduzima prave korake kako bi taj pokazatelj bio na zavidnom nivou, tj. da može održati rast prihoda.³⁵

➤ **ODNOS ISPLATE DIVIDENDI**

Pokazatelj koji prikazuje raspodjelu neto dobiti banke u nekom razdoblju.

Odnos isplate dividendi (engl. *dividend payout ratio*) je pokazatelj koji pokazuje raspodjelu ostvarene neto dobiti banke, tj. kvantitativni pokazatelj dividendne politike banke koja je provedeno u određenom razdoblju. Razina dividendi ovisi o raznim faktorima, kao što su vrte poslova

³² Pavković, A., (2004.), op. cit., str. 188.

³³ Hrvatska edukacija, (2021), *Zarada po dionici, prednosti i ograničenja*, [Internet],<dostupno na: <https://hr.education-wiki.com/9634772-earnings-per-share>>

³⁴ Pavković, A., (2004.), op. cit., str. 189.

³⁵ Investopedia, (2021), *Dividend pershare*, [Internet],<dostupno na: <https://www.investopedia.com/terms/d/dividend-per-share.asp>>

i ekonomskih uvjeta na tržištu. Ukoliko su ekonomski uvjeti takvi da uzrokuju opadanje bankovnih profita, isto se odražava i na razinu dividendi. Ukoliko su ekonomski uvjeti povoljnije prirode, dividende se povećavaju u skladu s povoljnim uvjetima. Porast dividendi stvara uvjerenje o budućem nastavku rasta dividendi i kreiranju optimistične budućnosti kod investitora. S druge strane, nepovoljni ekonomski uvjeti dovode do pada dividendi, što predstavlja negativan znak za investitore. Menadžment se drži pravila da razina dividendi uvijek mora biti ispod stvarnog porasta zarade kako bi menadžment bio siguran da će zadržati razinu zarada. Prilikom donošenja odluka na temelju razine dividendi, menadžment mora slijediti nekoliko čimbenika, kao što su interesi investitora, utvrđivanjem stanja kapitala banke, stopa povrata na kapital koju banka može ostvariti, stabilnost zarade, plan banke za buduće zarade i sl.³⁶

2.2.4. Pokazatelji likvidnosti

Ova skupina pokazatelja mjeri sposobnost određenog gospodarskog subjekta (u ovom slučaju banke), da podmiruje vlastite kratkoročne obveze u dogovorenom roku. Likvidnost banke može se definirati kao sposobnost banke da ostvari količine novca putem aktive, ali u dogovoreno vrijeme i po optimalnom trošku. Tekuća likvidnost kao pokazatelj može se dobiti kao omjer kratkoročne aktive i kratkoročne pasive gospodarskog subjekta, u ovom slučaju banke. U interesu gospodarskog subjekta je da ovaj pokazatelj bude što veći, što bi značilo da je i likvidnost veća, povoljnija za gospodarski subjekt.

Neki od pokazatelja likvidnosti su:

- pokazatelj tekuće likvidnosti
- odnos danih kredita i primljenih depozita
- odnos kratkoročne aktive i ukupnih kredita

Stopa tekuće likvidnost je financijski pokazatelj koji se koristi za procjenu kratkoročne likvidnosti poduzeća. Ova stopa mjeri sposobnost poduzeća da ispuni svoje kratkoročne obveze koristeći svoju tekuću imovinu. Izračunava se dijeljenjem tekuće imovine s tekućim obvezama. Stopa tekuće likvidnosti veća od 1 ukazuje na to da poduzeće ima više tekuće imovine nego tekućih obveza, što može ukazivati na relativno dobru kratkoročnu likvidnost. Međutim, ova stopa može varirati ovisno o industriji i specifičnostima poslovanja.

³⁶ Pavković, A., (2004.), op. cit., str. 189. – 190.

Odnos danih kredita i primljenih depozita je još jedan financijski pokazatelj koji se koristi za analizu poslovanja banke ili financijske institucije. Ovaj omjer pomaže u procjeni kako se institucija oslanja na depozite od svojih klijenata kako bi financirala svoje kreditne aktivnosti.

Odnos kratkoročne aktive i ukupnih kredita je financijski pokazatelj koji se koristi za analizu financijskog položaja i likvidnosti nekog poduzeća, banke ili financijske institucije. Ovaj omjer pruža uvid u koliko se kratkoročnih sredstava ili tekuće imovine koristi za pokrivanje ukupnih izloženosti po osnovi kredita.

2.2.5. Pokazatelji zaduženosti

Pokazatelji zaduženosti, također se računaju prema podacima iz financijskog izvještaja banke. Pod pokazatelje zaduženosti spadaju: koeficijent vlastitog financiranja i koeficijent zaduženosti. Koeficijent vlastitog financiranja dobiva se na način da se podijeli ukupni kapital sa ukupnom aktivom banke. Izražava se postotkom, a što je veći rezultat, povoljnije je za banku jer je tada njena zaduženost manja, odnosno manje je rizično poslovanje.

Pokazatelji zaduženosti su:

- koeficijent vlastitog financiranja
- koeficijent zaduženosti

Omjer zaduženosti je financijski pokazatelj koji prikazuje udio duga u ukupnoj imovini. Ovaj omjer prikazuje do koje mjere banka koristi zaduživanje kao izvor financiranja i odražava postotak imovine koji je nabavljen putem zaduživanja. Viši omjer zaduženosti ukazuje na veću ovisnost banke o vanjskom kapitalu i veći rizik, dok niži omjer zaduženosti obično ukazuje na manju ovisnost o zaduživanju i veću financijsku stabilnost. Omjer zaduženosti se izračunava dijeljenjem ukupnog duga poduzeća s ukupnom imovinom. U pravilu bi trebao iznositi 50% ili manje.

Koeficijent zaduženosti banke može se dobiti podjelom ukupnih obveza i ukupne aktive banke. Što je koeficijent zaduženosti veći, veća je i zaduženost banke. S obzirom da se imovina banke financira iz vlastitih i tuđih izvora, koeficijent vlastitog financiranja i koeficijent zaduženosti u postotnom iznosu moraju dati ukupnih 100%.³⁷

³⁷ Žager, K., Mamić Sačer, I., Ježovita, A., Žager, L. (2017), op. cit., str. 352.

2.2.6. Pokazatelji ekonomičnosti

U sljedećoj tablici biti će prikazani pokazatelji ekonomičnosti poslovanja banke, zajedno sa formulama koje su potrebne za njihove izračune.

Tablica 5.

Pokazatelji ekonomičnosti

Pokazatelji ekonomičnosti	Formula za izračun
Odnos ukupnih prihoda i troškova	Ukupni prihod / operativni troškovi i vrijednosna usklađenja
Odnos kamatnih prihoda i rashoda	Kamatni prihod / kamatni rashod
Ekonomičnost poslovanja	Ukupni prihod / ukupni rashod

Izvor: Žager, K., Žager, L., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, 1999.

Odnos ukupnih prihoda i troškova je financijski pokazatelj koji pruža uvid u profitabilnost poslovanja nekog poduzeća ili organizacije. Ovaj omjer omogućuje analizu koliko su ukupni prihodi dovoljni da pokriju ukupne troškove poslovanja.

Odnos kamatnih prihoda i rashoda je financijski pokazatelj koji se koristi za analizu profitabilnosti kamatnog poslovanja banke ili financijske institucije. Ovaj omjer pruža uvid u koliko su kamatni prihodi dovoljni da pokriju kamatne rashode, odnosno koliko dobro banka ili institucija zarađuje na razlici između kamatnih prihoda i kamatnih rashoda. Svi navedeni pokazatelji mogu se računati prema podacima dobivenih iz računa dobiti i gubitka. Ekonomičnost poslovanja ima glavni cilj dobiti što veći broj, što bi i značilo da se ostvaruju maksimalni prihodi banke, uz minimalne rashode. Ekonomičnost predstavlja broj prihoda koji banka ostvaruje po jedinici rashoda.

3. POKAZATELJI USPJEŠNOSTI POSLOVANJA NA PRIMJERU OTP BANKE d.d.

Usluge koje nudi OTP banka su: bankarske usluge, bankarstvo za fizičke osobe, korporativno bankarstvo, upravljanje imovinom i investicijsko bankarstvo. Glavna djelatnost OTP banke je: ostalo novčarsko poslovanje. OTP banka d.d. je četvrta banka po veličini na hrvatskom bankarskom tržištu, s ukupnom aktivom od 49,5 milijardi kuna. Preko 2.000 zaposlenika banke putem razgranate mreže od preko 100 poslovnica diljem cijele Hrvatske posluje s više od 500.000 klijenata u sektoru građanstva te u sektoru gospodarstva. Sjedište banke je u Splitu, s djelom u Zadru i Zagrebu.

OTP banka d.d. dio je snažne i ugledne financijske grupacije proizašle iz najjače mađarske banke i danas je najbrže rastuća bankarska grupa u srednjoj i istočnoj Europi. OTP Grupa posluje u jedanaest zemalja: Mađarskoj (sjedište), Albaniji, Bugarskoj, Crnoj Gori, Hrvatskoj, Moldaviji, Rumunjskoj, Rusiji, Sloveniji, Srbiji i Ukrajini.

OTP banka u Hrvatskoj počela je s poslovanjem 2002. godine kada su OTP banci pripojene Dalmatinska, Istarska, Sisačka i Dubrovačka banka. Između 2002. i 2005. godine OTP banka postojala je kao Nova banka, dok je ime OTP banka Hrvatska nastalo krajem 2005. godine. U 2014. godini OTP banka Hrvatska nastavila je sa svojim rastom pripajanjem BPC banke (Banco Popolare Croatia), te u konačnici 2018. godine pripajanjem Splitske banke.

3.1. Poslovanje u doba pandemije

U ovim izazovnim godinama za ekonomiju, te cjelokupno gospodarstvo, svim gospodarskim i poslovnim subjektima bilo je teže poslovati. Jedan od glavnih razloga je i globalna pandemija koja je pogodila svjetsku ekonomiju. Upravo tu kriznu stavku promjenjivosti tržišta pokazala je pandemija COVID-a 19. Cijeli svijet je osjetio „lockdown“, odnosno ograničenje prava kretanja. Na taj način kada su ljudi bili ograničeni kretanjem, bilo je preporučeno ostajati u vlastitim domovima, najviše je patila svjetska ekonomija i gospodarstvo. Uz to što je ova pandemija uzrokovala globalnu ekonomsku krizu, bila je štetna naravno i za zdravlje ljudi. Pandemija je proglašena 11.3.2020., i od tada su se promijenile sve životne navike.

Globalni gospodarski sustav susreo se s tri ključna problema, a to su: nesigurnost i nemogućnost procjene vremena trajanja same pandemije, nemogućnost generiranja pozitivnih efekata fiskalne i monetarne politike zbog zamrzavanja gospodarskih aktivnosti te opći ekonomski šok koji se jednako manifestirao u svim državama svijeta.³⁸

³⁸ Godišnji financijski izvještaj OTP Banke d.d. dostupno na:

Pandemija je dovela do smanjenja broja zaposlenih, do zatvaranja gospodarskih i poslovnih subjekata, smanjenja prometa poslovnim subjektima. Države su donosile pakete mjera kojima su nastojali olakšati poslovanje svim poslovnim subjektima. Tijekom 2020. godine u Hrvatskoj je u očuvanje radnih mjesta uloženo više od 10 milijardi kuna. Tu mjeru iskoristilo je 120 000 poslodavaca, te čak 680 000 radnika.

Jedna od mjera Vlade Republike Hrvatske bila je i uvođenje moratorija na kreditne obveze klijenata, odnosno reprogramiranje (prilagođavanje) postojećih obveza klijenata novim uvjetima. OTP banka d.d. je komercijalna banka te je ona svim svojim klijentima koji ispunjavaju određene uvjete dala mogućnost za rješavanje problema nastalih globalnom pandemijom. Donesen je paket mjera olakšanja otplate. U paket su ubrojani reprogrami kredita te moratorij (odgoda otplate kredita).³⁹

3.2. Bilanca i pokazatelji uspješnosti OTP banke d.d.

U sljedećoj tablici prikazati će se izračun dobiti kroz 4 navedene godine poslovanja OTP banka d.d. Za svaku navedenu godinu između 2018. i 2021. godine prikazati će se brojčano stanje prihoda i rashoda za pojedine stavke, te na kraju i dobit nakon oporezivanja za svaku navedenu godinu.

Tablica 6.

Izračun dobiti kroz 4 navedene godine u milijunima kuna

STAVKA*	2018. GODINA	2019. GODINA	2020. GODINA	2021. GODINA
PRIHODI OD KAMATA	646	1.265	1.198	1.184
RASHODI OD KAMATA	48	73	45	28
NETO PRIHOD OD KAMATA	598	1.192	1.153	1.156
PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA	197	493	426	493
RASHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA	58	115	97	124
NETO PRIHOD OD NAKNADA I PROVIZIJA	139	378.	329	369
NETO PRIHODI OD TRGOVANJA I OSTALI PRIHODI	103	71	258	220
PRIHODI PRIJE UMANJENJA VRIJEDNOSTI I OPERATIVNIH TROŠKOVA	840	1641	1740	1745

<https://www.otpbanka.hr/sites/default/files/dokumenti/godisnja-izvjesca/OTP%20banka%20-%20nekonsolidirani%20FS%2031.12.2020%20HRV%20-%202015.03.21%20-%20%20final%20MASTER%20za%20izdavanje%20%2B%20mi%20C5%A1ljenje%20i%20memorandum.pdf>

³⁹<https://www.otpbanka.hr/sites/default/files/dokumenti/godisnja-izvjesca/OTP%20banka%20-%20nekonsolidirani%20FS%2031.12.2020%20HRV%20-%202015.03.21%20-%20%20final%20MASTER%20za%20izdavanje%20%2B%20mi%20C5%A1ljenje%20i%20memorandum.pdf>

(stranica 1)

OSTALI TROŠKOVI POSLOVANJA	348	461	369	350
TROŠKOVI AMORTIZACIJE	0	171	159	151
TROŠKOVI ZAPOSLENIKA	232	416	420	432
NETO GUBICI/DOBICI USLIJED UMANJENJA I REZERVIRANJA	46	121	484	32
DOBIT PRIJE POREZA	214	714	308	780
POREZ NA DOBIT	48	135	57	149
DOBIT ZA GODINU (NAKON OPOREZIVANJA)	166	579	251	631

Izvor: Izrada autora prema podacima OTP banke

U sljedećoj tablici prikazati će se imovina OTP banka d.d. kroz spomenute 4 godine poslovanja. Zbrajanjem svih navedenih stavki dobiti će se ukupna imovina banke.

Tablica 7.

Prikaz imovine OTP banke d.d. kroz 4 navedene godine u milijunima kn

IMOVINA*	2018. GODINA	2019. GODINA	2020. GODINA	2021. GODINA
NOVAC, TEKUĆI RAČUNI KOD BANAKA I SREDSTVA KOD HNB-A	8.368	7.935	7.465	9.320
ZAJMOVI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA	1.026	851	334	35
FINANCIJSKA IMOVINA	316	420	448	399
ZAJMOVI I POTRAŽIVANJA OD KOMITENATA	25.539	26.971	29.622	32.300
VLASNIČKE VRIJEDNOSNICE	78	111	87	92
DUŽNIČKE VRIJEDNOSNICE	5.265	6.094	5.526	8.818
FINANCIJSKA IMOVINA	287	237	236	352
ULAGANJA U OVISNA DRUŠTVA	323	365	313	318
NEKRETNINE I OPREMA	434	394	355	299
IMOVINA S PRAVOM KORIŠTENJA	0	175	174	172
ULAGANJA U NEKRETNINE	29	63	63	86
NEMATERIJALNA IMOVINA	232	182	127	102
ODGOĐENA POREZNA IMOVINA	0	29	75	42
POTRAŽIVANJE POREZA NA DOBIT	0	0	10	5
OSTALA IMOVINA	135	136	207	135
IMOVINA NAMIJENJENA PRODAJI	0	1	84	0
UKUPNA IMOVINA	42.032	43.964	45.126	49.475

Izvor: Izrada autora prema podacima OTP banke

U sljedećoj tablici prikazati će se sve obveze OTP banka d.d. kroz 4 spomenute godine. Ukupne obveze dobiti će se zbrajanjem svih obveza.

Tablica 8.

Prikaz obveza OTP banke d.d. kroz 4 navedene godine u milijunima kn

<u>OBVEZE*</u>	2018. GODINA	2019. GODINA	2020. GODINA	2021. GODINA
OBVEZE PREMA DRUGIM BANKAMA	653	1.809	2.520	816
OBVEZE PREMA KOMITENTIMA	33.060	33.551	34.070	39.347
OSTALA POZAJMLJENA SREDSTVA	1.328	1.112	979	1.355
FINANCIJSKE OBVEZE	13	31	122	80
REZERVACIJE ZA OBVEZE I TROŠKOVE	539	484	486	474
OBVEZA POREZA NA DOBIT	36	145	0	0
OBVEZE PO OSNOVI NAJMA MSFI 16	0	179	180	176
OSTALE OBVEZE	434	456	352	459
UKUPNE OBVEZE	36.097	37.767	38.709	42.707

Izvor: Izrada autora prema podacima OTP banke

U sljedećoj tablici prikazati će se sve dionički kapital i rezerve OTP banka d.d. kroz 4 spomenute godine. Ukupni iznos dobiti će se zbrajanjem prethodnih stavki.

Tablica 9.

Prikaz dioničkog kapitala i rezervi OTP banke d.d. kroz 3 navedene godine u milijunima kn

<u>DIONIČKI KAPITAL I REZERVE*</u>	2018. GODINA	2019. GODINA	2020. GODINA	2021. GODINA
DIONIČKI KAPITAL	3.994	3.994	3.994	3.994
PREMIJA NA IZDANE DIONICE	171	171	171	171
STATUTARNE I ZAKONSKE REZERVE	87	399	399	505
REZERVA FER VRIJEDNOSTI	108	210	171	141
OSTALE REZERVE	109	109	109	3
ZADRŽANA DOBIT	1.466	1.314	1.573	1.954
UKUPNI DIONIČKI KAPITAL I REZERVE	5.935	6.197	6.417	6.768
UKUPNE OBVEZE I DIONIČKI KAPITAL I REZERVE	43.032	43.964	45.126	49.475

Izvor: Izrada autora prema podacima OTP banke

Na temelju financijskih rezultata prikupljenih iz financijskih izvještaja OTP banke d.d. za 2020. i 2021. godinu, u usporedbi sa 2019. godinom, u tablici su prikazane bilančne stavke u milijunima kuna. U

prethodnim tablicama brojčano je prikazana bilanca na konkretnom primjeru OTP banke d.d. za navedene godine.

U idućem dijelu rada prikazati će se izračuni pokazatelji uspješnosti poslovanja, na temelju svih navedenih podataka iz financijskih izvješća OTP banke. Biti će prikazati pokazatelji uspješnosti poslovanja za svaku spomenutu godinu, te konačni rezultat za svaki pokazatelj pojedinačno. Svi dobiveni podaci izračunati su prema ranije spomenutim formulama za svakog pokazatelja

Tablica 10.

Pokazatelji profitabilnosti od 2018-2021 za OTP banku

POKAZATELJI PROFITABILNOSTI				
GODINA	ROA	ROE	NETO KAMATNA MARŽA	MJERENJE EFIKASNOSTI ZAPOSLENIKA
2018	0,0039	0,028	0,0143	65.035,00
2019	0,0132	0,0934	0,0272	278.243,00
2020	0,0055	0,0391	0,0261	120.433,41
2021	0,0127	0,0933	0,0235	253.171,76

Izvor: Izrada autora prema podacima iz godišnjeg financijskog izvještaja OTP banka d.d.

Pokazatelji profitabilnosti prikazuju uspješnost poslovanja. Poželjno je da su što veći. U odnosu na 2018. godinu u 2019 banka je uspješnije poslovala. Početkom 2020. godine cijeli svijet zadesila je pandemija Covid-19 koja je znatno utjecala na profitabilnost kao i na ostale pokazatelje poslovanja. U 2021. godini pokazatelji profitabilnosti bili su uspješniji.

Tablica 11.

Pokazatelji ekonomičnosti od 2018-2021 za OTP banku

POKAZATELJI EKONOMIČNOSTI			
GODINA	ODNOS UKUPNIH PRIHODA I TROŠKOVA	ODNOS KAMATNIH PRIHODA I RASHODA	EKONOMIČNOST
2018	1,4169	13,5007	1,3743
2019	1,9908	16,3218	1,8755
2020	1,8528	20,191	1,2174
2021	1,8873	22,513	1,813

Izvor: Izrada autora prema podacima iz godišnjeg financijskog izvještaja OTP banka d.d.

Pokazatelji ekonomičnosti mjere odnose prihoda i rashoda. Prikazuju koliko se prihoda ostvari po jednoj jedinici rashoda, a poželjno je da je koeficijent ekonomičnosti što veći. Kao i u prethodnom primjeru kod pokazatelja profitabilnosti u 2020-oj godini koeficijent ekonomičnosti je bio u padu, dok se u 2021 godini poboljšao.

Tablica 12.**Pokazatelji zaduženosti od 2018-2021 za OTP banku**

GODINA	POKAZATELJI ZADUŽENOSTI	
	STOPA ZADUŽENOSTI	STOPA VLASITOG FINANCIRANJA
2018	0,8592	0,1408
2019	0,8593	0,1407
2020	0,858	0,142
2021	0,8634	0,1366

Izvor: Izrada autora prema podacima iz godišnjeg financijskog izvještaja OTP banka d.d.

Pokazatelj zaduženosti odnosi se na strukturu kapitala i na načine na koje banka financira svoju imovinu. Pokazatelji se nisu znatno mijenjali kroz godine. Došlo je do oscilacije kako je i očekivano u 2020-oj godini no nakon toga vraćaju se u prvobitno stanje.

Tablica 13.**Pokazatelji kapitala i tržišni pokazatelj kapitala od 2018-2021 za OTP banku**

GODINA	POKAZATELJ KAPITALA I TRŽIŠNI POKAZATELJ KAPITALA	
	OMJER KAPITALA I IMOVINE	EPS
2018	0,1699	8,3342
2019	0,1703	29,0104
2020	0,1712	12,5567
2021	0,1634	31,0341

Izvor: Izrada autora prema podacima iz godišnjeg financijskog izvještaja OTP banka d.d.

Primarna i najvažnija funkcija je podupirati poslovanje banke dok EPS predstavlja efektivnost dionica banke. Najefektivnije dionice banke bile su 2019. godine kada su iznosile 29,0104, pokazatelj se povećao i nakon pada u 2020-oj godini sa 12,5567 na 31,0341 u 2021-oj godini. Omjer kapitala imovine također se mijenjao i doživio rast nakon 2020. godine.

Tablica 14.**Pokazatelji likvidnosti od 2018-2021 za OTP banku**

GODINA	POKAZATELJI LIKVIDNOSTI		
	POKAZATELJ TEKUĆE LIKVIDNOSTI	ODNOS DANIH KREDITA I PRIMLJENIH DEPOZITA	ODNOS KRATKOROČNE AKTIVE I DANIH KREDITA
2018	0,8453	0,8453	0,7531
2019	0,5652	0,8406	0,6501
2020	0,4698	0,8589	0,5314
2021	0,4858	0,843	0,5574

Izvor: Izrada autora prema podacima iz godišnjeg financijskog izvještaja OTP banka d.d.

Pokazatelji likvidnosti banke prikazuju sposobnost podmirenja kratkoročnih obveza. Kako je već spomenuto pokazatelji likvidnosti su se nakon 2020. godine popravili ali nisu dosegli rezultat kao što je bio 2018. godine.

4. ZAKLJUČAK

Bankarski sustav može se prikazati kao jedna od ključnih djelatnosti za funkcioniranje gospodarstva. Kreditiranje je jedan od glavnih poslova neke banke. Bankarstvo i bankarski zakoni razlikuju se među državama. Na početku rada definirana je povijest bankarstva u svijetu i Hrvatskoj. Bankarski poslovi datiraju još od 3000.godina prije Krista, kada su promet novcem vršili u Babilonu. Zatim se promet novca te razvijanje trgovine novcem počelo širiti u antičkoj Grčkoj, te u Rimu. U Hrvatskoj prva banka bila je Založni zavod u Dubrovniku, koja je u to vrijeme bila jedina u Hrvatskoj. Nakon toga osnovana je prva institucija koja podsjeća na današnje banke a to je Prva hrvatska štedionica. U današnjem svijetu veće konkurencije, potrebno je za svaku banku da se izbori za klijente, te da konstanto osmišlja inovacije kako privući nove i zadržati postojeće klijente. Prikazane su i objašnjene vrste bankarskih poslova, koje su podijeljene u 4 osnovne skupine, a to su: aktivni bankarski poslovi, pasivni bankarski poslovi, neutralni bankarski poslovi, te vlastiti bankarski poslovi. Također u radu su prikazani i pokazatelji uspješnosti poslovanja, oni se dijele u 3 osnovne skupine a to su pokazatelji profitabilnosti, pokazatelji kapitala i tržišni pokazatelji. U pokazatelje profitabilnosti ubrajaju se: ROA, ROE, neto kamatna marža i mjerenje efikasnosti zaposlenika. U pokazatelje kapitala ubrajaju se: RAROC, RORAC, stopa adekvatnosti kapitala, omjer kapitala i imovine, omjer kapitala i depozita, dok se u tržišne pokazatelje ubrajaju: cijena po dionici, odnos isplate dividendi, odnos cijene i zarade i dividenda po dionici. U bilancu poslovnog subjekta ulazi aktiva i pasiva, aktivu čini imovina poduzeća, dok pasivu čine obveze i kapital. Za izračunati pokazatelje uspješnosti poslovanja potrebna je bilanca odnosno račun dobiti i gubitka. Svi podaci moraju biti točni (u pravoj vrijednosti). U ovom prikazana je bilanca OTP banke d.d. iz 2020. godine i 2021. godine, te su uz pomoć brojki izračunati i pokazatelji uspješnosti poslovanja. Pokazatelji uspješnosti poslovanja pokazuju u kojem smjeru poduzeće treba ići, pokazuju njegovu isplativost i profitabilnost. U ovom slučaju pokazatelji prikazuju da OTP banka d.d. posluje profitabilno, te se razvija. U ovom radu također je moguće vidjeti kako je globalna pandemija COVID-19 utjecala na poslovanje OTP banka d.d. 2019. godina bila je godina u kojoj je svijet funkcionirao na dosadašnji način, bez globalne pandemije koja je proglašena 2020. godine. U 2020. godini zbog posljedica pandemije nastala je svjetska ekonomska kriza, koja je tako zahvatila i OTP banku d.d. Dobit nakon oporezivanja OTP banke d.d. pala je sa 579 milijuna kuna (iz 2019. godine) na čak 251. milijun kuna, što je u jednoj godini pad od čak 328 milijuna kuna. Ipak u 2021. godini nakon olakšanja mjera za pomoć u pandemiji, cijeli svijet je osjetio napredak, pa tako je i dobit nakon oporezivanja OTP banke d.d. bila 631 milijun kuna.

LITERATURA

- Domac, LJ., Kaleb- Kovačević, A., Mileta, V. (2008.), *Novčarstvo*, 4. Izdanje, Školska knjiga, Zagreb
- Fabijančić, M., (2020.), *Pokazatelji efikasnosti bankovnog sustava*, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb
- Gregurek, M., Vidaković, N. (2011.), *Bankarsko poslovanje*, RriF, Zagreb
- Kujavić, B. (1988.), *Definicijsko modeliranje društveno-ekonomske uloge banaka*, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek
- Mrnjavac, Ž., Burnać, P., Kordić, L., Šimundić, B., Šandrk, Lj. (2009.), *Gospodarstvo*, Alka Script, Zagreb
- Pavković, A., (2004.), *Instrumenti vrednovanja uspješnosti poslovnih banaka*, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, Zagreb
- Stipić, V., (2013.), *Strateško upravljanje korporacijama temeljem ekonomske dodane vrijednosti*, Veleučilište Marko Marulić, Knin, str. 113. – 114.
- Tuškan, Sjauš B., Zubanović, R., (2021.), *Financijski pokazatelji poslovanja velikih banaka u RH*, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, Zagreb
- Žager, K., Žager, L., *Analiza financijskih izvještaja*, Masmedia, Zagreb, 1999.

WEB IZVORI:

- <https://www.investopedia.com/terms/d/dividend-per-share.asp>
- <https://www.investopedia.com/terms/d/dividendyield.asp>
- <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=5713>
- <https://hr.education-wiki.com/2321287-roe-vs-roa>
- <https://hr.education-wiki.com/9634772-earnings-per-share>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Share_price
- <https://www.otpbanka.hr/sites/default/files/dokumenti/godisnja-izvjesca/Godi%C5%A1nje%20izvje%C5%A1%C4%87e%20OTP%20banke%20d.d.%20za%202021.g.pdf>
- <https://www.otpbanka.hr/o-nama>
- <https://www.otpbanka.hr/sites/default/files/dokumenti/godisnja-izvjesca/OTP%20banka%20-%20nekonsolidirani%20FS%2031.12.2020%20HRV%20-%2015.03.21%20-%20final%20MASTER%20za%20izdavanje%20%2B%20mi%C5%A1ljenje%20i%20memorandum.pdf>

POPIS TABLICA

Tablica 1.	6
<i>Prikaz poslova u bilancama bankarskih institucija</i>	6
Tablica 2.	14
<i>Pokazatelji profitabilnosti</i>	14
Tablica 3.	17
<i>Pokazatelji kapitala</i>	17
Tablica 4.	18
<i>Tržišni pokazatelji</i>	18
Tablica 5.	22
<i>Pokazatelji ekonomičnosti</i>	22
Tablica 6.	24
<i>Izračun dobiti kroz 4 navedene godine u milijunima kuna</i>	24
Tablica 7.	25
<i>Prikaz imovine OTP banke d.d. kroz 4 navedene godine u milijunima kn</i>	25
Tablica 8.	26
<i>Prikaz obveza OTP banke d.d. kroz 4 navedene godine u milijunima kn</i>	26
Tablica 9.	26
<i>Prikaz dioničkog kapitala i rezervi OTP banke d.d. kroz 3 navedene godine u milijunima kn</i>	26
Tablica 10.	27
<i>Pokazatelji profitabilnosti od 2018-2021 za OTP banku</i>	27
Tablica 11.	27
<i>Pokazatelji ekonomičnosti od 2018-2021 za OTP banku</i>	27
Tablica 12.	28
<i>Pokazatelji zaduženosti od 2018-2021 za OTP banku</i>	28
Tablica 13.	28
<i>Pokazatelji kapitala i tržišni pokazatelj kapitala od 2018-2021 za OTP banku</i>	28
Tablica 14.	28

SAŽETAK

Glavni cilj rada je definirati ulogu banke, te istaknuti važnost bankarske djelatnosti za funkcioniranje nacionalnog gospodarstva. Bankarski sustavi se smatraju jednim od najuređenijih na svijetu. Jedan od ciljeva je također i istaknuti financijske pokazatelje koji pokazuju kako posluje banka. Podaci su prikazani iz javno dostupnog izvješća OTP banke d.d.

Bankarstvo kao pojam povezano je sa stalnim rizicima u poslovanju, sustavno poslovanje s klijentima nastoji potaknuti banke na dovođenje rizika na najmanju stopu. Navedeno sustavno poslovanje s klijentima također zahtjeva od banaka visoku razinu sigurnosti i povjerljivosti informacija kada su u pitanju podatci o klijentima (njihovim računima i osobnim podacima). Kako bi se lakše obuhvatila razina kontrole osnovana je Središnja banka za nadgledavanje rada banaka. Teoretski su prikazani pokazatelji uspješnosti poslovanja, te su uz pomoć formula i dobivenih brojki iz financijskog izvješća prikazani i na primjeru OTP banke d.d.

Ključne riječi: banka, bankarski sustav, bankarski poslovi, pokazatelji uspješnosti poslovanja, bilanca

SUMMARY

The main goal of the work is to define the role of the bank, and highlight the importance of banking activity for the functioning of the national economy. Banking systems are considered one of the most orderly in the world. One of the goals is also to highlight financial indicators that show how the bank operates. The data are presented from a publicly available report of OTP banka d.d.

Banking as a term is associated with constant risks in business, systematic business with clients tries to encourage the bank to bring the risk to the lowest rate. The aforementioned systematic business with clients also requires banks to maintain a high level of information security and reliability when it comes to client data (their accounts and personal data). In order to more easily encompass the level of control, the Central Bank was established to supervise the work of banks. Indicators of business performance are presented theoretically, and with the help of formulas and obtained numbers from financial reports, they are also shown on the example of OTP banka d.d.

Main words: bank, banking system, banking operations, performance indicators, balance sheet